

*Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi –
Katre International Human Studies Journal*
ISSN: 2146-8117 e-ISSN: 2148-6220
December / Aralık 2020, 10: 241-254

Bir Hak ve Halk Bilgesi: “Mehmet Fırınıcı”

A Man of Public and Holy Wisdom

Safa Mürsel

Yazar ve Hukukçu
Writer and Lawyer
İstanbul / Turkey
mustuncel@gmail.com

Article Information / Makale Bilgisi

ArticleTypes / Makale Türü: Biography / Biyografi
Submitted / Geliş Tarihi: 27 December / Aralık 2020
Accepted / Kabul Tarihi: 29 December / Aralık 2020
Published / Yayın Tarihi: 31 December / Aralık 2020
Pub Date Season / Yayın Sezonu: December / Aralık
Issue / Sayı: 10 Pages / Sayfa: 241-254
Cite as / Atıf: Mürsel, Safa. “Bir Hak ve Halk Bilgesi: “Mehmet Fırınıcı” [*A Man of Public and Holy Wisdom*]”. *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi – Katre International Human Studies Journal* 10 (December / Aralık 2020), 241-254.

Plagiarism / İntihal: This article has not been reviewed by the editor / Bu makale editörün tercihi ile yayınlanmıştır.

Copyright © Published by İstanbul İlim ve Kültür Vakfı / Istanbul Foundation for Science and Culture, İstanbul, Turkey. All rights reserved.

Bir Hak ve Halk Bilgesi: "Mehmet Fırncı"

Var oluş gayesini anlama ve "kendini tanıma" ihtiyacı duyduğunda, Mehmet Nuri Güleç, meslekten "fırncı" bir ailenin on sekiz yaş eşiğinde çocuğu idi. Yaşıyla beraber büyüyen soru ve şüpheleri vardı. İnançla ilgili sorularına Risale-i Nur'dan aldığı cevaplarla gençliğinin baharında, adeta yeni bir hayata doğuyordu. Yeni dünyasına girmek için yaptığı ilk iş, çalışacağı fırının duvarına astığı ceketini alarak baba mesleğini bırakmak oldu.

Mehmet Fırncı'nın, genç yaşta "iman hizmetine" girişini yadırgayanlar, onu koruma adına diyorlardı ki, "Sen kendini hiç düşünmüyor musun? Hapis ve tehlikelerle dolu bir yolda, işsiz güçsüz senin sonun ne olacak? Soruya verdiği istihza yüklü cevapta, "en kötüsü Dar-ül Aceze'dir" diyor; derin bir tevekkülle imanı için dünyalık bütün köprüleri yıktığını gösteriyordu.

Mehmet Nuri Güleç (1929-2020) iman derslerinin kazandırdığı mü'min feraseti ve insani meziyetleriyle kısa sürede temayüz etti. Asıl isminden ziyade, baba mesleğinden gelen "Fırncı" mahlasıyla tanındı. Annesi onu dershaneeye görmeye geldiğinde, herkesin tanıdığı sıfatıyla "Fırncı abi" burada mı? diye arıyordu. Mezar taşı bile onu, "herkesin Fırncı abi"si olarak tanıtıyor.

"Fırncı abi" Peygamber buyruğu olan "İnsanlığa faydalı olma" heyecanını doksan yaşında bile kaybetmedi. Her dem zinde hafızasından, bir o kadar bilgi ve tecrübesinden son anına kadar herkes istifade etti ve ettik. İman hizmetine adanmış bu değerden, onu tanıyan yerli-yabancı, çocuk, genç, yaşlı herkes onun tevazu, feragat ve nezaketinden insanlık dersi aldılar. "Güzel ahlakı" yaşantısıyla talim eden saygın bir bilge gibi yaşadı. Asra dayanan ömründe, imana hizmetin kendisine isabet eden yükünü, teslim ve rıza ile hakkını vererek taşıdı.

"Fırncı abi", sadece tecrübesiyle maruf bir halk bilgesi değildi. Belki ondan ötede bir "Hak" bilgesi idi. Fikir ve irfan meclislerinde izzetli bir tevazu ile bu bilgeliğin hakkını layıkıyla verdi. Hak ve halk bilgeliğini şahsında cem etmiş nadir kanaat önderlerinden birisi olarak, güzel seda ve hatıralarla hayata veda etti.

“Fırıncı abi” insani değerlerde fani olmuş fitri bir mizaca sahipti. Bulunduğu meclise birisi gelse, yerini vermeye çalışır, çocuk gelse yer gösterir, toplu taşımada bir bayanı ayakta görse, ileri yaşına rağmen yüksünmeden kalkar yerini verir. Birisi kitap mı istedi, hemen göndermek onun işi idi. Bir hastaya ilaç mı yetişecek, onun derdiydi. Ayakkabı giyilen bir yerde, kendi ayakkabısının düzeltilmesine meydan vermez, fakat kendi ayakkabısını giyerken, sizin ayakkabınızı el çabukluğuyla düzeltirdi. Kendi ayakkabım üzerinde de bu utancı bir – iki defa yaşadım. Tekrarına meydan vermemek için tedbirimi almak zorunda kaldım. Adeta hal dersiyse tebliğde bulunuyordu. Onun bu halleri basit jestler değildi. Aksine beşerin had safhada yokluğunu çektiği, hayata anlam ve değer katan, gönül alıcı, ibret yüklü insanîyet dersleri idi.

Merhum Mehmet Fırıncı, hastalık başta olmak üzere, başı dara girenlerin aklına gelen ilk isimdi. Başvuranın işini kendi işi gibi sahiplenirdi. Onun bu halini bilenler, yurt içi veya yurt dışından tedavi konusunda aradıklarında, “siz, en iyisi İstanbul’a gelin, o işi burada daha iyi yaptırırız” diyerek davet eder, hastayı, gerekirse hava alanından bizzat alır hastaneye götürürdü.

Bir muhtacın, hatta bir dilencinin talebini bile ilgisiz kalmayan merhum Fırıncı, ülke meseleleri de ilgi alanındaydı; onların kurmay seviyede takipçisi idi. Yaşadığı dönem hem kitabî boyutlarıyla hem de olayların müşahidi sıfatıyla ilgi ve bilgi alanında idi. Dünyayı, Türkiye’yi ve hizmetini ilgilendiren olayların, ne zaman, nerede, niçin, nasıl ve kiminle yaşandığı konusunda sahîh bilgi sahibiydi. Bir hizmet toplantısı yapılacağı zaman merhum Zübeyir Gündüzalp’in “toplantıda Fırıncı mutlaka bulunsun, hadiselerle tarih düşürmek gerekirse, ona başvururuz” sözü, onun bilgi ve hafızasına olan güvenin teyididir.

Bulunduğu meclislerde dini, fikri, sosyal ve siyasi konularda bir şeyler söylemesi gerektiğinde hep delilli konuşurdu. Afaki izahlara hiç girmezdi. Gerçeği en uygun lisan ve edeple ifade ederdi. Gerek fikrî konularda gerekse güncel ve sosyal olaylar hakkında konuştuğu zaman, ilk öğretim tahsiline rağmen, konuşulan konuda kaynaklara referans verecek kadar donanımlı idi. Risalelerle ilgili derslerde bulunan muhatapları, onu ilgiyle dinler ve yeni bilgiler öğrenmenin memnuniyetiyle tekrar görüşme sözü alarak vedalaşırlardı.

"Hapis ve tehlikelerle dolu bu yolda senin sonun ne olacak" diyenlerin merak ettiği "son", 2020 Eylül'ün son günlerinde geldi. Doksan iki yaşın yıpranmışlığıyla kalp yetmezliği yaşayan "Fırncı ağabey" 3 Ekim günü son nefesini verdi. Acınacak değil, imrenilecek bir sonu yaşıyordu. Musallaya konduğunda son namazını, "Diyanet İşleri Başkanı kıldırdı. Kabri ise, İstanbul'un manevi Fatih Eyüp Sultan Hazretlerinin kabrine yirmi metre mesafedeki "hazirede" idi. Türkiye'nin, hemen hemen bütün cemaat ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin ve binlerce seveninin rahmet dualarıyla "Beka" yolculuğuna çıktı. Ruhuna binler rahmet ve selam olsun...

Merhum "Fırncı abi" ile ilgili bazı düşünce ve hatıraları, mümkün merteye kronolojik bir sıra içinde ana başlıklarıyla takdime çalışacağım.

1. San Francisco'dan Gelen Demokrasiye NATO Eliyle Çökertme Operasyonları

Tarihi olayları arka planıyla ele almak merhum Mehmet Fırncı'nın, özelliklerinden birisi idi. Türkiye'nin tek partiden çok partili demokrasiye geçişine ilgili yaklaşımı bunun örneğidir. Ona göre, Türkiye'nin çok partili hayata geçişinde San Francisco'da başlayan "Birleşmiş Milletler" (BM) Teşkilatının kuruluş çalışmalarının belirleyici rolü vardı. Almanya ve Japonya, II. Dünya Savaşından mağlup çıkınca, galip devletlerden ABD, İngiltere ve Fransa'nın önderliğinde 28 Şubat 1945 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) Teşkilatının Kuruluş Sözleşmesini imzalamak üzere San Francisco'da bir konferans düzenlendi. Türkiye savaş dışı bir tutum izlediği ve bu ülkelerin safında yer almadığı için BM toplantısına davet edilmedi. Almanya ve Japonya'ya savaş açması halinde toplantıya davet edileceği söylenince, Türkiye 23 Şubat 1945 tarihinde bu iki ülkeye alenincele savaş kararı aldı. Bunun üzerine 28 Şubat 1945 tarihli toplantıya kurucu üye olarak davet edildi. Böylece Türkiye, hem Birleşmiş Milletlerin kurucu üyesi oluyor, hem de Batı Blokunda yerini alıyordu. Ayrıca Türkiye için çok partili hayata geçiş süreci başlıyordu.

Türkiye'nin BM'ler üyeliği, aynı zamanda Sovyet lideri Stalin'in saldırgan politikalarıyla aynı döneme rastlamıştı. 2. Dünya Savaşından sonra başlayan Sovyet tehdidine karşı Türkiye, güvencesini Batı blokunda arama ihtiyacı duydu. Bu arayışa cevap olarak ABD Başkanı Truman, "ABD'nin sınırları Kars ve

Ardahan'dan başlar" şeklindeki meşhur açıklamasını yaptı. Merhum Fırncı'nın yeri geldiğinde hep tekrar ettiği bu sözden sonra Batı ile Türkiye arasındaki güvenlik ilişkisi 1952'de NATO üyeliği somutlaşan ittifaka dönüştü.

İttifaklar, şüphesiz karşılıklı yarar ve fedakârlık dengesi üzerine kurulur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'den iki vilayeti ve Boğazlarda üs kurma hakkı isteyen Rusya karşısında Türkiye'nin dış güvenliği tehlide maruzdu. NATO'nun 1949'da kurulmasından sonra biri CHP, diğeri DP tarafından kısa aralıklarla yapılan iki üyelik başvurusu, Türkiye'nin bu kuruluşa yük olacağı gerekçesiyle reddedildi. Fakat Türkiye'nin 1951 yılında Kore Savaşındaki askeri dirayeti NATO'ya alınmasında önemli katkı yaptı ve 1952 yılında üyeliğe kabul edildi. NATO, iki kutuplu dünyada "Kızıl kuşak tehlikesi" gerekçesiyle komünizmin yıkıldığı 1990'lara kadar, iktidar ve muhalefet açısından müttefik olma özelliğini korudu.

Geçen asrın ortalarında bölgesel güvenliğimiz için üyeliğine ihtiyaç duyduğumuz NATO, Türkiye'nin üyeliğinden hep hatırı sayılır yararlar elde etti. Hatta işi demokrasinin köküne kibrit suyu dökme noktalarına getirmekten hiç geri kalmadı. Menderes Hükümetinin çok yönlü dış politika arayışları bir NATO operasyonu ile engellendi. Silahlı Kuvvetlerde 27 Mayıs 1960 darbesini yapan ekibin ilk işi, NATO'ya bağlılık güvencesi vermek oldu. CIA'nın arşiv kayıtları açıklandığında, 27 Mayıs 1960 darbesinin arkasında ABD'nin bulunduğu, uzun yıllar sonra ifşa ve itiraf edildi.

Keza 12 Mart Muhtırasının, 12 Eylül darbesinin, 28 Şubat 1997 sürecinin ve nihayet 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüslerinin arkasında hem ABD hem de NATO'nun bulunduğu artık sır değil. Aksine 15 Temmuz sabahı, NATO karargahından, "Türkiye'deki partnerlerimizi kaybettik, üzgünüz" anlamında açıklamalar yapıldı. Kısaca Batı ile ittifak ilişkisinin Türk Demokrasisine tuzak ilişkisine döndüğü bir süreçten geliyoruz. Merhum Mehmet Fırncı, 15 Temmuz darbe gününden itibaren bir ay devam eden "Demokrasi Nöbetleri"nde, meydanlarda toplanan kitlelere bu gerçekleri de anlatıyordu.

Ortak toplumsal yararları için gerektiğinde farklılıklarını bir tarafa bırakarak bütünleşme yeteneğini dünyaya gösteren toplum

yapımız, müttefikten ziyade husumete bürünen Batı'nın Türkiye karşıtı tutumunu, şiddetli ve derin bir tepkiyle izliyor. Türkiye'nin bileğini bükerek ehlileştirme arayışı, dileriz, Batı'da süratle karşılıklı yararları gözeten sağduyulu rasyonel bir ilişkiye dönüşür. Mehmet Fırıncı'nın ders aldığı kitaplar, böyle durumlar için der ki, "Husumet ve adavetin vakti bitti. İki Harb-i Umumi adavetin ne kadar fena ve tahrip edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti."

Artık Batı'nın, sömürge politikalarıyla aldığı sonuçlar geride kaldı. "Batı'da barut bitti, bitiyor." Batı'nın İslam ve Türkiye karşıtlığındaki telaşı büyük ölçüde buradan kaynaklanıyor. Artık insanlığa ağır bedeller ödeten savaşların acısını değil, barışın nimetlerini paylaşmak gerekiyor. Halbuki, bir yanımızda San Francisco Konferansıyla kapısını araladığımız çok partili demokrasiye tuzak kuran, darbeci militer odaklara yardım ve yataklık yapan bir NATO var. Diğer yanımızda, CIA'sıyla Türkiye'deki vesayet odaklarını kullanarak darbeleri gelenek haline getirmiş bir ABD var. Türkiye'nin, halen siyaseten müttefik olduğu bu yapılar, Türkiye'ye dost mu, düşman mı, buna karar vermek konumundadırlar.

2. İnsanlık Krizinin Ayak Sesleri: "68 Kuşağı"

20. asra damgasını vuran olaylardan birisi, şüphesiz 1968 Gençlik hareketleridir. Savaş ve ırk ayrımına karşıtlık ile özgürlük, eşitlik, refah gibi talepler 68 Kuşağının görünür yüzü idi. Keza, emeğin istismarından kaynaklanan fakirlik, gelir dağılımındaki dengesizlik anarşinin gerekçesi yapılıyordu. Gösteriler, hoşgörü sınırlarını aşarak yakıp yıkmaya dönüşünce yönetimler, polisiye tedbirlerle kamu düzenini korumayı seçtiler.

68 Kuşağının eylemleri Türkiye'ye de sıçradı. Sağ-sol, milliyetçi- sosyalist gibi İdeolojik farklılıklar, gençlik heyecanı ile sokak çatışmasına dönüştü. Eğitim kurumlarındaki boykot ve işgaller sebebiyle eğitim yapılamaz, fabrikalar çalışamaz hale geldi. Bizde de güvenlik endişeleri ön plana çıktı. Olaylar, politik bir bakışla gençlik hevesinin anarşik tavrı olarak görüldü ve pansuman güvenlik tedbirleri yeterli görüldü.

Aslında 68 olaylarıyla yaşananlar, Batı kültürünün ürettiği emek istismarına dayalı yaşam tarzı ile sefalet ve sefahatten beslenen adalet yoksunu küresel insani sorunlara yönelik tepkinin

ayak sesleri idi. Batı, insanlık aleyhine sömürü ve istismarla yönettiği bu süreci sürdürebilmek için köklü çözümler üretmekten yana değildi. Karşılaştığı tehlikeyi, “yaygın toplumsal terör” çitasına yükselterek polisye tedbirle geçiştirmeyi seçti. Halbuki sorun, adalet, eşitlik, hürriyet, refah gibi insan kimliğinin çözüm bekleyen asırlık problemleri idi. Merhum Fırıncı'nın Bediüzzaman'dan naklettiği, “Siyaset biraz tevakkuf etse, insanlığın nazarı İslam'a dönecek” sözü, yaşanan sürecin temelindeki insani problemlerin çözüm şifresini veriyordu.

68 Kuşağının başlattığı çatışmacı sürecin, tekin bir hareket olmadığını, “iman ve hayat” boyutlu derin bir insanlık sorunu olduğunu gören Mehmet Fırıncı ve arkadaşları olaya ilgisiz kalmadılar. Kendi çaplarında gençliği bu kaostan koruma çabasına girdiler. Üniversite gençliğini çatışmadan alıp, eğitime devam edebileceği, hayata hazırlanabileceği ortamın tesisi için “asayiş komiteleri” kurarak, üniversite yönetimleri ile temasa geçtiler. İdarenin aldığı tedbirlerin de katkısıyla eğitim bir ölçüde yapılabilir hale geldi. Fakat çatışmalar durmadığı gibi zaman içinde artan bir ivme kazandı.

Gençlik hareketleri Türkiye’de konjonktürel bir hadise olarak kalmadı. Gençliğin heyecanını siyasette kullanmanın, 1960 darbesinde tadını alan çevreler, gençliği, seçilmiş otoriteye karşı, bir koç başı olarak hep kullandılar. Gençlik hareketlerinin 1968’lerde oluşturduğu kaostan nemalanmak isteyen bu odaklar, bu defa 12 Mart 1971 Muhtıra darbesini yaptılar. Yabancı menfaat odaklarının seçilmiş sivil iktidara aldırıtamadıkları “haşhaş ekimine yasak kararı”, darbecilerin kurdurduğu hükümete aldırıldı. Böylece Muhtıra ile yabancıların dediği oldu.

Siyasi suçları da kapsayan 1974 affından sonra, sağcı ve solcu gençler, daha da bilenerak hapisten çıktılar. 12 Eylül 1980 tarihine kadar, “sağ- sol çatışması” denilerek ve biraz da etnik boyut kazanmış olaylarda beş bin genç karanlık bir el tarafından katledildi. Hatta aynı silahla sabahleyin bir sağcı öldürülüyor, öğlenden sonra aynı silahla bir solcu genç katlediliyordu. Darbeyi gerçekleştiren Komuta Konseyinin Başkanı, darbenin toplum tarafından tam kabullenilir hale gelmesi için, “şartların olgunlaşmasını bekledik” diyerek gençlerin katli üzerinden iktidar hesabı yaptığını itiraf ediyordu. Türkiye, bu katliam

organizatörünün orgenerallik rütbesini yargı eliyle sökecek dirayeti, geç de olsa gösterebilmiştir.

Türkiye’de 12 Eylül öncesinde yaşanan terörün iyiliğini, bu defa Yunanistan görüyordu. Türkiye’nin 1974 Kıbrıs çıkarması üzerine Yunanistan NATO’ya küserek, askeri kanattan çekilmişti. 12 Eylül’cülerin ilk işi, Yunanistan’ın NATO’ya dönüşünü engelleyen Türkiye’nin rezervini, ülkeye ihanet edercesine kaldırmak oldu. Çünkü seçilmiş yönetimler bunu yapmamıştı.

12 Eylül darbesi bir de Anayasa hazırlamıştı. Hürriyetleri sınırlayan, tek parti esintisi taşıyan ideolojik vesayet Anayasa’sı 07.11.1982 tarihinde yapılan referanduma sunuldu. Anayasa’nın %92 oyla kabul edildiği açıklandı! “Anayasaya hayır” demenin yasaklandığı şartlarda “Anayasa’ya Niçin Hayır” başlıklı, analitik, eleştirel bir broşürü, Mehmet Fırıncı’nın da içinde bulunduğu bir grup arkadaşla beraber hazırladık. O gün söylenmesi gerekenleri, dergi boyundaki bir broşürle tarihin ve arşivlerin hafızasına emanet ettik.

3. Ekip çalışması Ürünü Bir Misyon Kitabı: “Bediüzzaman Said Nursi ve “Devlet Felsefesi”

Eğitim çağındaki gençliğin, ideolojik sokak eylemleriyle isyana soyunması hem gençlik hem ülke için bir sorunun işaretiydi. İdealize edilmiş amaçların sokak şiddetiyle ifadesi, 1970’lerin Türkiye’sinde, sivil siyasetini örselemenin ötesinde, ülke gençliği için bir alarm işaretiydi. Fakat devletin, gençleri bu akımlara malzeme olmaktan koruyacak etkili bir çabası da yoktu. “Çağdaş Uygurluk Düzeyi” denen amorf ve sloganik ezberden başka, fikir namına devletin gençliğe verebileceği bir şey görünmüyordu. Gençlik, böyle bir ortamda kendisini silah ve şiddetle ifade edeceği tuzağa çekildi.

Kendi çabalarıyla dünyayı ve hayatı okumaya çalışan Mehmet Fırıncı ve arkadaşları, Risale-i Nurlardan hareketle gençliğe amaç ve hedef kazandıracak bir çalışmanın ihtiyacını duyuyorlardı. Onlara göre, Kur’an tefekkürünün çağdaş metinleri olan Risale-i Nurlardan bu ihtiyacı karşılamak pekâlâ mümkündü. O yıllarda George Politzer isimli Batılı yazarın “Felsefenin Temel İlkeleri” kitabı üniversiteye öğrencilerin adeta el kitabı gibiydi. Gençlere entel görünüm statüsü ile eylem motivasyonu sağlıyordu. Gençliğin isyan damarını işleten bu kitap, solcu gençliğin fikir

kaynağıydı. Kevni ve tabii olaylar, Allah'ın eseri olarak değil, failsiz bir fiil, tesadüf, çatışma ve tezat kavramlarıyla açıklanıyordu.

Sorularının cevabını materyalizmde arayan gençlere alternatif bir düşüncenin varlığından haberdar etmek gerekiyordu. Varoluşun mahiyeti, maddenin hareketi ve kozmostaki düzeni açıklayan alternatif bilgiyi, ispatiyeci yöntemle gençliğe tanıtmak ihtiyacı vardı. Madde, kuvvet, hareket ve yaratılış gibi kavramlar, pozitif bilimler açısından ele alınmasının yanında, özgürlük, eşitlik, adalet gibi sosyal bilimlere ait konu ve kavramların da ele alınması gerekiyordu. Konuyu bütüncül bir yaklaşımla ele alma ihtiyacı vardı. Nur risalelerinin zengin tefekkür yüklü ve materyalizme alternatif kevnî alanla ilgili metinleri, gençliğin ve toplumun krize dönüşen soru ve sorunlarına fitri ve evrensel cevap niteliğindedi. Konuyu kitaplaştıran bir çalışmaya ihtiyaç duyuluyordu.

Kitabın muhtevası üzerine sağladığımız mutabakat üzerine, ekip çalışması yapmak üzere hazırlık çalışmalarına başladım. İşlenen konuya göre, fizikçi, kimyacı, biyolog, psikolog, ilahiyatçı ve sosyal bilim dallarında uzman arkadaşların katkılarıyla konu ve verileri tespit ettik. Yazdığım metinler, heyetler halindeki müzakerelerle son şeklini aldı.

Yaptığımız çalışmanın Risale-i Nur Külliyyatının mana ve muhtevasını aksettirmesi de bir o kadar önemli idi. Bu yüzden çalıştığımız misafir salonunu, koltuklara ek olarak birkaç sandalye takviyesiyle küçük sınıf haline getirmiştik. Bu çalışmanın ihtiyaç ve heyecanını duyanlardan birisi de rahmetli "Fırınıcı abi" idi. Çalışmaya katılacağı günlerde, heyecanlı bir şekilde gelir, bütün dikkatiyle sunumu dinler, sonra eleştiri ve katkılarını söylerdi. Bu haliyle fikrine başvurduğumuz müşavirlerin başında geliyordu. Teorik bilgileri, risale metinleriyle yorumlayıp, hatıralarla telif eden bilgece açıklamaları işimizi büyük ölçüde kolaylaştırıyordu. Rahmetli Mustafa Sungur ağabey, rahmetli Mehmet Kırkinci Hoca zaman zaman geldiler, yaptığımız çalışmayı onlarla da paylaştık. Hep destek ve teşviklerini gördük. İsminin "Bediüzzaman Said Nursi ve Devlet Felsefesi" olmasını kararlaştırdığımız çalışma, alanlarına göre çalışmalara katılan yaklaşık kırk-elli kişinin yoğun mesaisiyle üç yıla yakın sürdü.

Kitap çalışması tamamlanınca, 1970'li yıllarda, dersane hizmetiyle yayın hizmetlerini de birlikte deruhte eden ve bilhassa

kitap için yapılan çalışmaların organizesinde büyük emeği geçen muhterem Mehmet Kutlular başta olmak üzere, muhterem Abdülvahit Mutkan, rahmetli Mehmet Emin Birinci ve rahmetli Mehmet Fırıncı çalışmanın hazırlanmasında büyük ilgi ve gayret gösterdiler. Bu kitabın yazılması, ortak emekler kadar, daha önemlisi ortak aklın sonucu olmasıdır.

Bu çalışmadan sonra, "aklın nuru fünün-u medeniye – vicdanın ziyası ulum-u diniye" denklemine, din ile bilimin telif ve terkiğini esas alan "İlim-Teknik Serisi" başta olmak üzere birçok yeni eser ortak akılla hazırlanarak eğitim çağındaki gençliğe kazandırıldı. Bu yolla yapılan çalışmalar, başta Mustafa Sungur abi, Mehmet Fırıncı abilerin yakın ilgisiyle yürütüldü. Her konunun uzmanına yazdırılan proje kitaplar, değerli Ümit Şimşek tarafından takip ve telif edildi. Böylece, lise hatta üniversite seviyesinde fen ve sosyal bilimler alanında bu kitaplarla eğitimde yeni bir çığır açıldı.

4. Cemaat ve Siyaset İlişkisi

Asıl maksadı tebliğ hizmeti olan Risale-i Nur öğretisi, cemaatlerin "bir ayağı dini hizmette, diğer ayağı siyasette" olmasını kesinlikle kabul etmez. Hatta din ile fiili (profesyonel) siyaset arasında çok kesin bir çizgi çeker. Çünkü Risale metinleri, siyasi bir amacı hayata geçirme projesinin manifestosu değildir. Risaleler, bireysel ve toplumsal hayatı Kur'an'ın öngördüğü tahkiki imanla yaşamaya davet metinleridir.

Din ve siyasetin söz konusu olduğu yerde merhum Mehmet Fırıncı'nın, risalelerden aldığı dersle konuyla alakalı çok net ve kategorik bir anlatımı vardı. Derdi ki, "Risale-i Nur siyasetçiye, 'sen oradan kalk, oraya ben oturacağım' demez. 'Sen orada otur, fakat milletin şu ihtiyaç ve taleplerinin icabını yap' diye tavsiyede bulunur." Dikkat edilirse merhum Fırıncı'nın bu ifadelerinde, dinin toplumdaki saygın ve kutsi yerini muhafaza etmesi asıldır. Zira cemaatler dini hayatın takviye ve tebliğ ihtiyacı ile sorumluluk yapılarıdır.

Bediüzzaman'ın, ifadesiyle "dinin himayetiyle dünyanın saydına (avcılığına) giden" cemaat algısının, İslam'da karşılığı yoktur. Bu sözün günümüzde ayrı önem kazandığı açıktır. Cemaat kimliğiyle maddi maksatlı çabaların içinde olma anlayışının cemaat yapılarına olan güveni sarsması kaçınılmazdır. Halbuki bu yapılar toplumun manevi ihtiyacı için vardır.

Cemaat ve hizmet topluluklarının siyasi iktidar alternatifi ve ortağı olmak gibi bir tercihi olamaz. Onun içindir ki, Bediüzzaman, “Risale-i Nur'un esas mesleği olan şefkat, hak ve hakikat ve vicdan, bizleri şiddetle siyasetten ve idareye ilişmekten men etmiş” şeklindeki mükerrer ifadeleriyle, iman hizmeti açısından, iktidar amaçlı siyaset kapısını kapatmıştır. Onun, “Ben bütün mesaimi iman üzerine teksif ettim” sözü, topluma iman şuuru kazandırmaya münhasır ve apolitik tercihin ifadesidir. Risale-i Nur hizmeti, siyasete alternatif bir aktör olarak katılma hareketi değildir. Hele din adına silahla iktidar aramanın, bu hizmette hiçbir yeri ve meşruiyeti yoktur.

Dini bir topluluğun mensubu olmak kamusal alanın dışında kalmayı gerektirmez. Devlete vergi vermek nasıl bir vatandaşlık görevi ise, seçimde oy kullanıp yöneticiyi seçmek, aynı şekilde vatandaşlık hakkı ve görevidir. Bir kimsenin fikri ve siyasi aidiyeti ne olursa olsun, maharet ve liyakatiyle kamuda pekâlâ görev alabilir ve almalıdır. Keza, topluma yararlı veya zararlı konularda görüş açıklamak, özgürlükçü anayasal hukuk devletinin en doğal gereğidir. Cemaatler, ancak bu çerçevede görev ve sorumluluklarını yerine getirebilirler.

5. Din- Siyaset İlişkisi Üzerine Bir Hatıra

Cemaat veya sivil toplum kuruluşu mensubu olmanın gereğini yapma konusunda, iktidar nezdinde Fırıncı abi ile birlikte bir hatıramız oldu.

Türkiye, 28 Şubat 1997 tarihinde Milli Güvenlik Kurulu'nun irticai konularda yaptırım içeren kararları sebebiyle “Post-Modern Darbe” adıyla yeni bir döneme giriyordu. Hukuka ve insana saygı kaygısını kaybetmiş bir devlet aklının tavan yaptığı günlerdi. Bu dönemde, kız öğrencileri, tesettürleri sebebiyle okula almayarak eğitim hakkının kaybına yol açan uygulamalar devam ediyordu. Tarikatların kapatılması, Ordudan atılan subayların başka yerde işe alınmaması, dindar iş çevrelerinin “yeşil sermaye” adıyla takibe alınması, kısaca dini hayatı frenleyici kararların laiklik adına alındığı pervasız bir dönem yaşanıyordu.

Siyasi otoriteyi ikinci plana iterek, hukuk tanımaz şekilde ülkeyi yönetmeye ortak olan 28 Şubat'ın asker- sivil bürokrasisi, Haziran 1999'da İrtica ile mücadele gerekçesiyle Devlet Memurları Kanunu üzerinden çok tehlikeli bir adım atmaya hazırlanıyordu.

Buna göre, bir memur, "irticai faaliyet yapıyor" diye iki müfettiş imzasıyla hakkında Rapor tutulması halinde görevine son vermeyi ön gören bir kanun teklifi hazırlanmış ve Meclise sunulmuştu.

Hükümet yetkililerine gidip, büyük mağduriyetlere yol açacak böyle bir kanunun çıkmamasını isteme ihtiyacı duyduk. Eski Başbakanlardan rahmetli Mesut Yılmaz, Bülent Ecevit'in kurduğu 57. Hükümette Başbakan yardımcısı idi. Fırıncı ağabeyle ikimiz, randevulu olarak Ankara'da Başbakanlığa gittik. Önce Fırıncı ağabey geliş sebebimizden bahis açarak söze girdi. Merhum Yılmaz'ın annesinin Barla'lı olmasından bahisle akrabalarıyla tanıştığımızı, Risale-i Nur hizmetine dostluklarını anlattı. Merhum Yılmaz, durumu bildiğini, zaman zaman akrabalarıyla görüşüğünü, irtibatlarının devam ettiğini söyledi. Fırıncı abi devamla, Risale-i Nur hizmetinin, siyasetle kurumsal bir ilgisi olmadığını, fakat yetkili siyasilere memleket meselelerinde görüşlerimizi bildirmenin, vazifemiz olduğunu söyledi. Devlet Memurları Kanunu'nda yapılacak bir değişiklikle, irtica suçlamasıyla memuriyetten çıkarma cezasının çok sakıncalı olduğunu, büyük mağduriyetlere yol açacağı gerekçesiyle bu kanunun çıkmaması gerektiğini ifade etti. "Bunu, memleketin sulh ve sükunu için sizden bekliyoruz" dedi.

Merhum Fırıncı abi, beni hukukçu sıfatıyla takdim etti. Bir süredir dindarlara karşı başörtüsü üzerinden, siyaseten ve yargı eliyle yapılan uygulamaların muhafazakâr kitleleri çok rahatsız ve rencide ettiğini ifadeyle söze girdim. Dindar aile ve öğrencilerin eğitim ve hayat tarzlarına müdahalenin vicdanlara sığmadığını, bir siyasetçi olarak, özellikle bir hükümet yetkilisi olarak ilgisiz kalamayacaklarını söyledim.

İrticayla mücadele gerekçesiyle hukuk ihlallerinde ifrata gidildiğini, "İrticai faaliyet yapıyor" diye hakkında iki müfettiş imzasıyla rapor tutulan memurların görevden atılmasının istismara çok açık bir düzenleme olacağını, sırf dindarlıkları yüzünden insanları memuriyetten çıkarmanın halkta infiale yol açacağını, buna meydan verilmemesi ihtiyacını dile getirdim.

Merhum Yılmaz'a, özellikle kendisinin, muhafazakâr ve demokrat bir aileden geldiğini, bu kadroları destekleyen halkın, inançları ve siyasi görüşleri sebebiyle ağır bedeller ödediğini, ona rağmen siyasi tercihini demokrasiden ve demokratlardan yana

kullanmaktan hiç vazgeçmediğini ifade ettim. Demokrat Parti'den itibaren muhafazakâr ve dindar demokrat partilerin defalarca darbelere maruz kaldığını, buna rağmen halkın devletine küsmediğini, kendisini temsil edeceğine inandığı dindar kadroları seçmekten vazgeçmediğini, halkın bu kararlılık ve vefasının karşılıksız bırakılmaması gereği üzerinde durdum. Siyaset yaptığı süre içinde Başbakanlık gibi görevlere halkın oyuyla geldiğini, bu kanunda imzalarının bulunmaması gereğini dikkatine verdim. Kendisini seçenlerin duygu, düşünce ve tercihlerinin gereğini yapmanın millete karşı, hem insani, hem de siyasi bir vazife olduğunu, geldiği siyasi gelenek ve damar itibarıyla kendisine önemli bir görevin beklediğini ifadeyle meselenin çözümü için irade göstermelerinin kendilerinden beklendiğini söyledim.

Başbakan yardımcısı sıfatıyla Fırıncı ağabey ile ikimizi bir saatten fazla saygıyla ve ilgiyle dinleyen merhum Mesut Yılmaz, işin öneminin farkında olduğunu, gerekeni yapma çabası içinde olduklarını ve bu yöndeki çabalarına devam edeceklerini söyledi. Ayrıca, Meclis'in tatile girmek üzere olduğunu, tatile girilmesi halinde kanun teklifinin kadük olacağını, çıkmasına meydan vermeyeceklerini ifade etti. İlgisi için teşekkür ettik. Başarılı olması dileğiyle vedalaştık.

Başbakanlıktan çıktıktan sonra rahmetli Fırıncı ağabey, “omuzumda sanki tonlarca yük vardı. Söylememiz gerekeni söyledik. Çok hafifledim” dedi. Bu ortak duyguyla İstanbul'a döndük. Çok geçmeden 17 Ağustos depremi oldu, Gölcük'teki enkaza bir haftada ulaşamayan devlet, depremin adeta altında kalmıştı. Deprem karşısındaki aczinin görünmemesi için, 28 Şubat bürokrasisi, irticayı kafaya taktığı için sivil toplum kuruluşlarının kurtarma çalışmalarını engellemeye çalışıyordu. O ortamda bile irtica ile mücadele ettiğini sanıyordu. Ona rağmen halk depremin yaralarını devletten önce sarmaya başladı. Söz konusu kanun teklifi de depremin enkazı altında kaybolup gitti.

Toplum olarak depremin yaralarını sarmaya çalışırken, bir süre sonra bu defa milyarlarca dolar batağı ile onlarca banka buharlaşarak battı. Meğer, asker-sivil bürokrasinin bir kısmı, “çağdaş uygarlık”, “irtica ile mücadele” diyerek, sahte bir hamiyet gösterisi yaparken, perdenin önüne konulan irtica teranesinin arkasında, bankalar boşaltılıyormuş. Bu finans krizinin yüksek faizli yükünü taşıyamayan ekonomi, bir yıl sonra yaşanan 2001

kriziyle iki yüz elli milyar dolara varan bir bedeli millete ödetti. Yakın tarihimizde "28 Şubat süreci" adıyla yaşanan beş yıllık bu kâbus, 2002 seçimlerinin yeni bir demokrasi umuduyla tarihe gömüldü.

Son Söz

Merhum Mehmet Fırıncı'nın şahsında, yaklaşık onun yaşı kadar olan bir dönemin bazı önemli olayların kısa değerlendirmesini yaptık. İbret alınması gereken olaylar arşivinden çok küçük bir kısmını buraya alabildik. Tekerrüre meydan vermeyecek kadar tecrübe kazanmamız gerektiği görülüyor.

Unutulmaması gereken gerçek, yönetim sorumluluğu üstlenmiş herkesin, tarihin terazisine çıkacak olmasıdır. Değerinizi, döneminizde sizi alkışlayanların çokluğu değil, tarih terazisinin vereceği not belirliyor.

Hak, hukuk tanımayan, insaf, merhamet ve adalet gözetmeyen yönetim anlayışının geleceği olmadığını gösteren yakın mazimiz, hepimiz için canlı bir tarih laboratuvarıdır. Hak üzere ölenlere rahmet, kalanlara sağlık ve ibret olsun.